

THE CULINARY TOURISM - PREREQUISITES FOR DEVELOPMENT IN BULGARIA

Abstract: The report looks at opportunities for developing culinary tourism as part of the culinary regional traditions of the territories. An attempt is made to relate this type of tourism to the thematic range of cultural tourism. They seek the link between them as derivatives of one another.

Author information:

Veselin Petkov

Assistant

Konstantin Preslavsky University of Shumen

✉ veselin_9003@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

gastronomy, culinary tourism, identity, festival tourism

Кулинарният туризъм е сравнителен нов клон на културния туризъм като през последните години броят на туристите, които го практикуват се увеличава непрекъснато. Този вид туризъм е познат от дълбока древност въпреки, че през последните години започна да се популяризира. Пример за това е факта, че в исторически план много търговци са пътували за да могат да се сдобият с различни видове подправки, вина, напитки и др. Кулинарните туристи посещават други страни, градове, региони за да опитат национални или типични традиционни ястия, като по този начин разширяват своите гастрономически познания. Терминът "кулинарен туризъм" бе представен през 1998 г. от Люси Лонг, професор в Университета на Охайо, САЩ. Днес този термин се използва широко при формирането на туристически продукт в много страни по света. Също така трябва да се отбележи, че много често съставната част на кулинарния туризъм е бирен и винен туризъм, в който туристите се запознават с традициите на пивоварството и винопроизводството в различни страни. В същото време туристите имат възможност да се запознаят със самия продукт. Културната идентичност е „стожерът” на културният туризъм, а по тази причина кулинарния туризъм приемаме като част от културния туризъм в България. На фона на сравнително малкия дял на алтернативните видове туризъм у нас, това може да представлява перспектива за тези често обезлюдени и туристически малко атрактивни зони от територията на страната, но запазили своята бит и култура. От друга страна разглеждаме тези възможности като алтернатива за запазване на културната идентичност на българина. В този смисъл обръщането към миналото, в корените на обособяването на етнографските региони ни дава и възможност за опазване на автентичното българско „кулинарно наследство”. То може да е своеобразен нов алтернативен ресурс за туризъм. Завръщането към корените е тенденция в българската действителност. Посещават се много културни обекти, селски територии и всяка от тях има своята кулинарна особеност. Това би придало допълнителна стойност и към възприетите вече алтернативни форми на туризъм – селски, еко- и др.

При открояването на предпоставките за развитие на кулинарния туризъм следва да се има в предвид най-вече какво „кулинарно наследство” предлага територията или определено

географско пространство. Също така като предпоставка възприемаме и организацията на представяне (презентиране) на това наследство. От тази гледна точка тук се спираме на териториалните особености на селските територии като носители на кулинарните различия с техният туристически потенциал. Също така и на фестивалният туризъм като форма на представяне на тези кулинарни особености.

Райониране на селските територии като предпоставка за развитие на кулинарен туризъм.

Културната идентичност е съхранена предимно в селските територии. В процеса на глобализация големия град губи своята културно-етнографска и битова характеристика. Ето защо и проявленията на кулинарния туризъм можем да търсим в селските територии. Дефиниции за тях са публикувани достатъчно (Markov, 20021, Penerliev, 2016 и т.н.). По тази причина тук не се спираме конкретно на тях. Районирането на селските територии дава различията по определени параметри (архитектура, певческо изкуство, типични носии и др.). По тази причина считаме кулинарните им различия като елемент в районирането на селските територии (Penerlev, 20162). Подобно схващане предлага и Markov (2002). В България фолклорните области са:

Северняшка фолклорна област

Северняшка фолклорна област обхваща Северозападна България и Средна северна България. Географски областта включва две подобласти – Дунавска хълмиста равнина (без Добруджа) и северната част на Старопланинската система. Границите на областта се очертават на север от Дунава, на юг от Стара планина, на запад от сръбската граница и на изток от Добруджа.

Тракийска фолклорна област

Тракия заема географския регион на Тракийската низина. Най-вече заради различия в танцовия фолклор обикновено бива поделена в две подобласти - Западна Тракия (Пловдивско и Пазарджишко) и Източна Тракия.

Шопска фолклорна област

Шопска фолклорна област включва западната част от Средногорието, Софийско, Пернишко и Брезнишко.

Добруджанска фолклорна област

Добруджа заема североизточната част на България – на север е оградена от Дунав, на изток – от Черно море, а на запад – от Северняшката фолклорна област.

Пиринска фолклорна област

Македонската фолклорна област обхваща земите на Пирин планина, Вардарска и Беломорска Македония.

Странджанска фолклорна област

Странджанската фолклорна област се намира на изток от Тракийската област до Черно море, на север се простира до Добруджа, а на юг до границата ни с Турция. По отношение на танцовия фолклор не се различава особено от Източна Тракия, поради което понякога е разглеждана като трета подобласт на Тракия. И все пак музикалният фолклор на Странджа е доста характерен и различим от този в Източна Тракия, в следствие на което много изследователи я разглеждат като отделна фолклорна област.

---

1 Markov, I. Resources for development of rural tourism in Bulgaria. – In: Gałczyńska, B., M. Ilieva (Eds.) Transformations of rural areas in Poland and Bulgaria. Case studies. - Dokumentacja Geograficzna, No 27. Instytut Geografii przestrzennego zagospodarowania PAN, Warszawa, 2002, p.133-139.

2 Penerliev, M. Possibility for spatial organization of the rural tourism in Bulgaria on the basis of Bulgarian folklore regions, *Journal Quaestus*, numarul 8, anul V, 2016, Timisoara, Romania, p.153-160;

Родопска фолклорна област

Родопската фолклорна област съвпада с географската област Родопи. Планинската територия на Родопска планина дава своя отпечатък върху битата и културата на местното население.

Какви могат да бъдат ползите от едно подобно райониране на селския туризъм на базата на фолклорните области и практикуване на кулинарен туризъм?

Тези положителни страни могат да се разгледат както от гледна точка на туриста, така и от гледна точка на територията.

За туристите искащи да „усетят“ кулинарното наследство ползите биха били свързани с:

1. Разпознаваемост на територията и разпознаване „кулинарен“ имидж.
2. Стимул за нови знания и изучаване на кулинарни умения.
3. Включване в типични за територията селски дейности (вкл. и приготвянето на ястия) различни от неговото местоживееене.
4. Пълноценна почивка в непозната, но атрактивна среда.
5. Дегустиране на различни типични местни ястия.

За територията ползите могат да се сведат до:

1. Стимул за запазване на миналото ѝ и възраждане на обичаите (вкл. стари местни рецепти и ястия).
2. По-лесна за брандиране и рекламиране територия на база кулинарни различия.
3. Повишаване на посещаемостта и оттам на приходите поради завишената атрактивност.
4. Улеснено взаимодействие и коопериране на различни субекти в селския туризъм от една фолклорна област (напр. създаване на общи и тематични туристически маршрути).
5. Улеснена база за съчетаване с други видове алтернативни форми на туризма (напр. фестивален туризъм, екологичен туризъм и др.).
6. Ползи от гледна точка регионалното развитие на селските територии (повече приходи от съчетаване на различни видове туризъм, в т.ч. и кулинарен).

Фестивалният туризъм – удачна форма за представяне на кулинарните атракции.

От гледна точка на предлагането на кулинарен туристически продукт, практиката показва, че на този етап в България това става най-вече чрез прояви на определени фестивални събития (т.е. част от събитийния, и респ. фестивален туризъм). Фестивала на черештата, Фестивала на динята, Фестивала на гюзлемето са само малка част от примерите.

Според повечето терминологични речници (цит. От Пенерлиев, Станкова, Шефкъ, 2014)³ фестивалът е *организирано специално събитие със специфични обществени прояви, по специфична тема и на определено място, организирано в определен ден или период от време. Целта е събирането на хора на едно място с цел съпреживяване и взаимен контакт между тях.*

Според Европейската асоциация на фестивалите те са *„предимно празнични събития, обединена програма от художествени изпълнения, която надхвърля качествата на всекидневното програмиране, за да постигне ниво на изключителна празничност на определено място. Следователно притежава уникална привлекателност, която може да бъде поддържана само за определен период от време...”*

Съгласно изложената дефиниция фестивалът е специално събитие. Според Алексиева и Бокова⁴ (2013) специалните събития в културния туризъм са тези, които способстват за опознаване на различни култури, за участие в автентични фолклорни празници и фестивали, споделяне на емоции и познания. Те спомагат за разнообразяване на туристическия продукт и

³ Пенерлиев, М, Св. Станкова, Л. Шефкъ, потенциал за развитие на фестивалният туризъм в Шуменска област, Известия на РИМ-Шумен ТОМ 16/2014 г.

⁴ Алексиева, С., И. Бокова. 2013. Туризъм и културно наследство, НБУ, С.

удължават сезона на традиционните видове туризъм. В това описание по естествен начин фолклорният туризъм се вписва в културно-познавателния. В този смисъл фестивалния туризъм може да бъде събитието, което успешно да презентира кулинарните особености на териториите. За това считаме, че провеждането на фестивали с кулинарни акценти е добра предпоставка за развитието на кулинарния туризъм.

Предпоставки за успешно развитие на всеки вид алтернативен туризъм в т.ч. и кулинарния са правилното управление и планиране. Марков⁵ (2018) упоменава някой от най-важните такива. Плановите документи спомагат за определяне на правилните посоки за развитие на всяка стопанска дейност. До момента в страната няма изградена единна система или стратегия за развитие на кулинарния туризъм. Във времеви план това следва да се случи неизбежно.

Заключение

Ограниченият обем на тази публикация не позволява маркирането на повече от анализирания предпоставки за развитие на кулинарен туризъм. Тук прилагаме две, най-важните, според автора. Правилното райониране и извличане на есенцията в битов и кулинарен аспект от териториите дава конкурентно предимство и за тях и за самият кулинарен туризъм от гледна точка атрактивността, имиджа и кумулативният ефект върху тях. От друга страна, очевидно фестивалният туризъм е онзи вид дейност, който печелившо ги представя пред местните общности и туристическия контингент. Именно в тази насока следва да се продължи, естествено и с комбиниране на други, нови и алтернативни форми на представяне.

---

⁵ Марков,И., Плановите документи като инструмент за управление на туризма на регионално и местно ниво, Туризм и иновации, Сборник доклади от международна научна конференция, посветена на 55 години от създаването на Колеж по туризъм – Варна, с. 575, Изд.“ Наука и икономика“ ИУ – Варна 2018, с.128-139